

BAKACSI ZITA
főiskolai adjunktus
Eötvös József Főiskola
Neveléstudományi Kar
Pedagógusképző Intézet
Baja

A zenei aktivitás mértéke és jellemzői serdülőkorban

A serdülőkor az az időszak az ember életében, amikor mennyiségében a legtöbb zenét hallgatja. A napi több órányi zene azonban jelentős részben háttérzene, melynek befogadása semmilyen aktivitást nem igényel hallgatójától. Az a zene, ami nem jut el a figyelem középpontjába, nem fejt ki jótékony hatását sem az érzelemre, sem az értelemre, annak személyiségformáló szerepe sem tud érvényesülni. A zenei folyamatok aktív részesének kell lenni ahhoz, hogy az átélésen keresztül hatással legyenek ránk.

Feltételezésem szerint a 10–16 éves korosztály zenéhez való viszonyát alacsony aktivitás jellemzi a zenehallgatás, a zene gyakorlása és a zenei programokon való részvétel szempontjából is. Ezt bizonyítom egy általam végzett nagyobb kutatás részeredményeinek bemutatásával.

A történelem során soha nem vette körül az embereket annyi zenei hang, mint korunkban. Az utcán menet közben mobiltelefonok, tolatóradarok „muzsikálnak”, a legtöbb áruházban zene szól. A szóbeli megnyilatkozások, legyen az egy vers valamely ünnepélyen, vagy az időjárásjelentés a televízióban, zenei aláfestéssel szólnak meg. Mintha nem tudnánk elviselni magunk körül a csendet. Hozzászoktunk az egyszerre több csatornából érkező információáradathoz és a sokféle inger párhuzamos befogadásához. Szinte zavarba jövünk ezek hiányától.

Megváltozott a zenehallgatás szerepe is az ember életében. Tanulmányok foglalkoznak a zenehallgatási szokások átalakulását okozó tényezőkkel (Vályi, 2010), melyek közül a digitalizált zene könnyebb terjeszthetősége okozta a legnagyobb változást a zenéhez való hozzáférés terén. Ezek a változások pozitív és negatív hatással egyaránt jártak, mely hatásokat szintén elemzés alá vették a kutatók, zeneesztéták, szociológusok, pszichológusok, pedagógusok. (Adorno, 1998; Losonczi, 1969; Pulai, 2009)

A kutatási eredmények arra utalnak, hogy a zenéhez való viszony a passzivitás irányába mozdul el. Hiába hallgatunk mennyiségében sokkal több zenét, mint évtizedekkel korábban, ha csak háttérzeneként van jelen az életünkben. A zene személyiségfejlesztő és minden életkorban megfigyelhető jótékony hatása nem érvényesül akkor, ha csak „hangfüggőnyként” létezik számunkra.

A zene befogadásához aktivitásra van szükség. Kutatások bizonyítják például, hogy az általános és középiskolai tanulók klasszikus zenéhez, illetve az ének-zene órákhoz való negatív attitűdje jelentős részben azért alakul ki, mert kívülről, passzív szemlélői a zenei folyamatoknak. (Janurik, 2009) Megszeretni viszont csak azt lehet, amit ismerünk. Valamit alaposan megismerni, csak tevékenység által lehet.

A zene személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásáról gyakorlatilag évezredek óta meg van győződve az ember. A legjelentősebb hatást a kisgyermekkorban fejt ki, különösen transzfer hatása révén (Kokas, 1972; Pléh–Barkóczi, 1977), de igen fontos a serdülőkorban betöltött szerepe is.

Tanulmányomban a serdülők zenei aktivitását, annak mértékét és jellemzőit kívánom vizsgálni, a fiatalok zenei ízlésének alakulásáról szóló PhD kutatás néhány részeredményének ilyen összefüggésben történő elemzésével.

A zenei aktivitásról

A zenei tevékenységek három fajtáját különböztetjük meg, ami bizonyos szempontból az aktivitás eltérő szintjének is tekinthető. A legmagasabb szintű az alkotás, azaz a *zeneszerzés*. A zene aktív gyakorlását, a zenei folyamatok magas szintű ismeretét és kimagasló kreativitást igénylő tevékenység. A második típus a *zenei reprodukció*, a zeneművek interpretálása, ami egy újraalkotási folyamat, hiszen mindenki a saját személyiségén és zenei tudásán keresztül megsűrve tudja más szerző művét előadni, legyen az népdal vagy hangszeres alkotás. A harmadik típusú zenei tevékenység a befogadás, azaz a *zenehallgatás*.

Az egyéntől a háromféle zenei tevékenység különböző mértékű aktivitást igényel. Természetesen az alkotói folyamatok állnak ebből a szempontból a hierarchia élén. Elmondhatjuk azonban, hogy még a passzívnak titulált zenei befogadás is komoly aktivitást igényel a hallgatótól annál inkább, minél mélyebbre kíván jutni a zenei megértés terén. A zenei megértés különböző szintjeinek problémájával elsősorban a zeneesztétika foglalkozik, jelen téma szempontjából nem szükséges ennek lényegét kifejteni.

A befogadói tevékenység aktivitása a mindennapi életben megnyilvánulhat abban, hogy mennyire figyelmesen hallgatunk meg egy zenét, odafigyelünk-e egyáltalán annak folyamataira, átadjuk-e magunkat az élménynek? Hagyjuk-e, hogy kifejtsen hatását az érzelmeinkre, vagy egyszerűen csak azért szól, mert megszoktuk?

A hatás is különböző lesz ennek megfelelően. Míg a figyelmes zenehallgatás érzelmeinkre és intellektusunkra, sőt fiziológiánkra is jótékony hatással van, a passzív zenehallgatásról már nem mondható el minden esetben ugyanez. A legszebb, magas minőségű zene is „zajjá” válhat, ha csak háttérzeneként van jelen. A sokféle inger befogadása fárasztja az érzékeinket, dekoncentrálttá tesz, „leszoktat” az odafigyelésről, bármiről is legyen szó, nemcsak a zenéről. A valóban passzív zenehallgatás tehát nemcsak attól hátrányos, hogy a zene nem fejt ki általa pozitív hatását, hanem esetenként még káros is lehet.

Zenei aktivitásunk attól függ, hogy milyen az attitűdünk a zenével kapcsolatban. Mennyire tartjuk fontosnak az életünkben, mit várunk a zenétől, milyen funkcióval bír számunkra. Ennek megnyilvánulása az, hogy milyen mértékben és minőségben folytatunk zenei tevékenységet. Mennyi zenét hallgatunk otthon, igényeljük-e zenei élmények szerzését az otthonukon kívül is, járunk-e zenei programokra, zenés szórakozóhelyekre, illetve, hogy játszunk-e valamilyen hangszeren, tagjai vagyunk-e együtt zenélő közösségeknek, zenekarnak, énekkarnak?

Az általam vizsgált korosztálynál természetesen ez még legtöbbször családi minta, illetve akarat függvénye, de ez az attitűd folyamatosan válik sajátjukká az életkor előrehaladtával. A család szerepe ugyan mértékadó, de ebben a folyamatban jelentős szerepe van az iskolának is. Nem csak az ének-zene órák a felelősek, hanem a teljes pedagógiai program és tanári hozzáállás a zenei tevékenységekhez. Ahol jó a kórus, sok a zenei rendezvény, támogatják a hangszer-tanulást, ott hamarabb alakul ki az igény a zene iránt.

A zenei aktivitás az ének-zene órákon a zenehallgatás tükrében

Forradalmi változás volt az 1978-as tanterv, mely Laczó Zoltán munkája nyomán bevezette a zenehallgatást, mint zenei tevékenységet az ének-zene órákon. Kodály Zoltán még ellenezte a gépzene hallgatását, ami saját korában kétségtelenül nem állt még olyan minőségben és mennyiségben rendelkezésre, hogy az az iskolai ének-zene tanítás része legyen. Kodály Zoltán iránymutató gondolatainak sokszor túlzott tisztelete azonban itt is kéréshez vezetett, hiszen a technikai fejlettség alapján az 1978-as tanterv születése előtt is lett volna már lehetőség ennek a gondolatnak a tevékeny felülvizsgálatára.

Laczó Zoltán úttörő munkája az iskolai zenehallgatás folyamatos korszerűsítése érdekében azóta is tart (Laczó, 1998) felvéve a harcot az újabb korok által generált újabb problémákkal.

A gépzene hallgatása csodálatos új lehetőséget hozott a zenetanítás számára, hiszen eljutatta gyakorlatilag minden gyerekhez azokat a zenéket, amelyek meghallgatása csak igen szűk réteg számára volt addig elérhető. Kodály sajnos tévedett abban, hogy a zenehallgatás megszerettségéhez elegendő csak énekelni, és hogy a zenei aktivitásnak a mindenki által elérhető hangszereken, azaz az egyéni és közösségi (kórus)éneklésen keresztül egyenes út vezet a hangversenyek látogatásához.

A zenepedagógia felismerte, hogy a zenehallgatás önálló képességeket igényel, így a zenehallgatóvá nevelés ezeknek a képességeknek a fejlesztésével érhető csak el. Az iskolai zenehallgatás kezdeti korszerű megközelítése tehát később hiányokat és hátrányokat szenvedett éppen az aktivitás terén. A zenei folyamatok megismerése és ezek követése a zene hallgatása közben, azaz a figyelmes zenehallgatás képességének kialakítása lett a tantervi cél, de a megvalósításban ez gyakran nem következett be.

Problémák

Az alsó tagozatos zenehallgatási anyag megfigyelési szempontjai még egyszerűen követhetők és megvalósíthatók pedagógus és gyermek számára egyaránt, a későbbiekben azonban egyre magasabb szintű tudásra lenne szükség a hallgatott zene értő követéséhez, és ez a gyakorlatban sokszor érdektelenségbe ütközik a tanulók részéről. A zenehallgatás így sok esetben már az iskolában passzív válik. A zenei folyamatok megfigyelése mellett olyan, a tanulói aktivitást serkentő módszerek nagyobb arányú alkalmazására is szükség lenne, melyek alacsonyabb szintű megértés esetén is „működnek.”

„A zenehallgatásnak is létezik ma már különböző formája: passzív, aktív zenehallgatás. Aktív zenehallgatásként értékeljük a zenére történő rajzot, mozgást, táncot, hangszeres improvizációt.” (Burián, 2004)

Az újabb kor újabb technikai problémái:

Az iskolai zenehallgatás túlnyomórészt gépzene által valósul meg. Előnye a magas minőség és a könnyű hozzáférhetőség. Ugyanakkor elvonatkoztat a látványtól, s ez nehezíti a figyelem ráirányítását a zenei folyamatokra.

A 20. századi rögzített zene elválasztotta a zenét eredeti használatától. A zenei élménynek a vizuális élmény is része volt eredetileg, ami segítette az átélését. A sáman szertartások az ősi időkben vagy a barokk kor templomi áhitatainak szertartásai vagy a Haydn vezette házi muzsikálások a tevékenységek és a látvány által is könnyen átélhetővé tették az élőzenét. A gépzene figyelmes hallgatása ezek nélkül nagyobb „erőfeszítést” igényel a hallgatótól. A „látványától” elszakított zenének azonban napjainkban ellentmond az, hogy a 20. és különösen a 21. század kultúrája vizuális kultúra, a tömegkommunikációs eszközök által közvetített tartalmak egyszerre audiovizuálisak.

A gyermekek óvodás koruktól hozzászoknak elsősorban a televízió keresztül a digitális világ összetett hang- és képi (mozgás) élményéhez. Az a tanítási módszer, amely nem él ezekkel az eszközökkel, eleve korszerűtlen, hiszen a mindennapi valóság összetettségét nem képes alkalmazni, így nem tudja lekötni a tanulók figyelmét. Ez a zenehallgatásra is igaz. A videoklipeken nevelkedett generációnak szüksége van a „zenére figyeléshez” a látványra is.

A kutatás bemutatása

Kérdések, hipotézisek:

1. A 10–16 éves tanulók zenei aktivitása alacsony annak ellenére, hogy időtartam szempontjából sok zenét hallgatnak.

2. A zenehallgatás alapvetően passzív (befogadói) zenei tevékenység ugyan, de ezen belül is megfigyelhető a kétféle aktivitás. Minőségében különbség van a figyelmes, csak a zenére koncentráló és a csak háttérzeneként jelen lévő zenehallgatás, illetve utóbbi esetében inkább „zenefogyasztás” között. Jellemző a háttérzene nagyarányú jelenléte a serdülők életében.
3. A zenével való aktív foglalkozás, azaz a hangszerjáték (tanulás) és éneklés aránya alacsonynak mondható a vizsgált korosztályban.
4. A zenével való találkozás alkalmai is a passzivitás irányába mutatnak, ritka a zenei programok látogatása.
5. A zene átélésére jellemző a passzív megélés, kevesen énekelnek, táncolnak például zenehallgatás közben.

A kutatásban hat bajai, egy Baja környéki általános iskola, egy-egy bajai szakközépiskola, szakiskola és szakközépiskola és gimnázium 5., 7., illetve 10. osztályos tanulói vettek részt, összesen 764 fő. Az életkorok szerinti megoszlás alapján 247 ötödik, 250 hetedik és 267 tízedik osztályos tanuló. A választott intézményekben minden iskolatípus jelen van, az iskolák között alacsonyabb és magasabb státuszú egyaránt megtalálható. Az általános iskolák között kis létszámban zenei tagozatos osztályok is találhatóak. A különböző évfolyamok választait életkoronként összehasonlítva elemeztem abból a célból, hogy a serdülőkori gyors változásokra is rámutathassak.

A hipotézisben megfogalmazottak igazolására a következő kérdéseket tettem fel.

A zenehallgatás mennyiségére vonatkozó kérdések.

Milyen gyakran hallgatsz zenét? Naponta hány órát töltesz zenehallgatással hét közben, illetve hétvégén?

A zenehallgatás közben végzett tevékenységek.

Milyen tevékenység közben hallgatsz zenét?

A zenehallgatás módja:

Milyen gyakran teszed a következőket? Énekelek, táncolok zenére, zenei TV csatornákat nézek, rádióban, interneten, mp3/mp4 lejátszón, mobiltelefonon, CD/DVD-n zenét hallgatok, zenei videoklipet nézek.

A zene gyakorlása:

Énekel-e valamilyen zenei együttesben, énekkarban, ha igen, milyen jellegűben?

Tanulsz-e vagy tanultál-e korábban valamilyen hangszeren játszani?

Zenei programok látogatottsága:

Milyen zenei műsorokra, programokra jársz? Milyen gyakran?

A válaszok elemzése problémakörök szerint

A zenehallgatás gyakorisága

Milyen gyakran hallgatsz zenét hét közben?			
	5. osztály	7. osztály	10. osztály
naponta 1 óránál kevesebbet	37,2%	19,6%	16,0%
naponta 1-2 órát	28,3%	39,1%	31,6%
naponta 3-4 órát	19,3%	21,7%	32,8%
naponta 4 óránál többet	15,2%	19,6%	19,6%

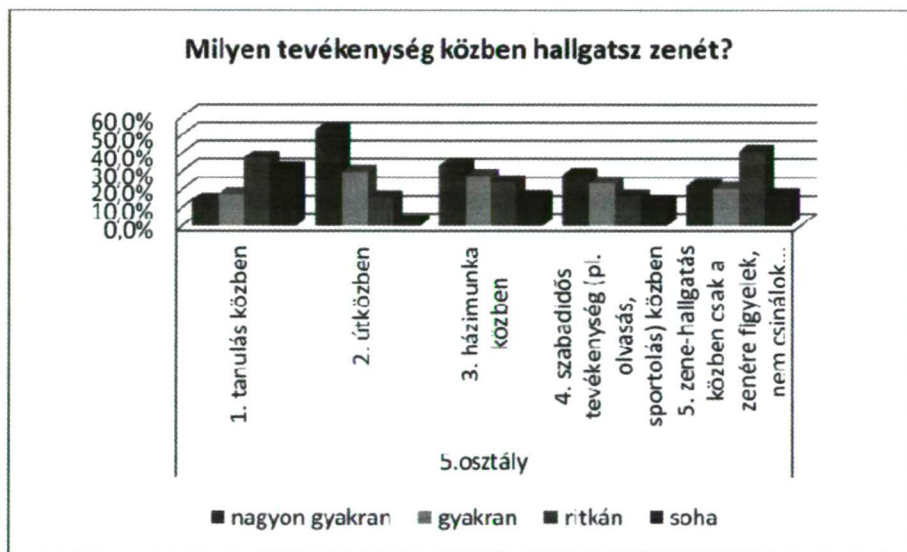
1. ábra

Milyen gyakran hallgatsz zenét hétfégi napokon?			
	5. osztály	7. osztály	10. osztály
naponta 1 óránál kevesebbet	22,2%	14,7%	8,0%
naponta 1-2 órát	32,3%	22,5%	19,4%
naponta 3-4 órát	22,2%	31,2%	30,8%
naponta 4 óránál többet	23,2%	31,7%	41,8%

2. ábra

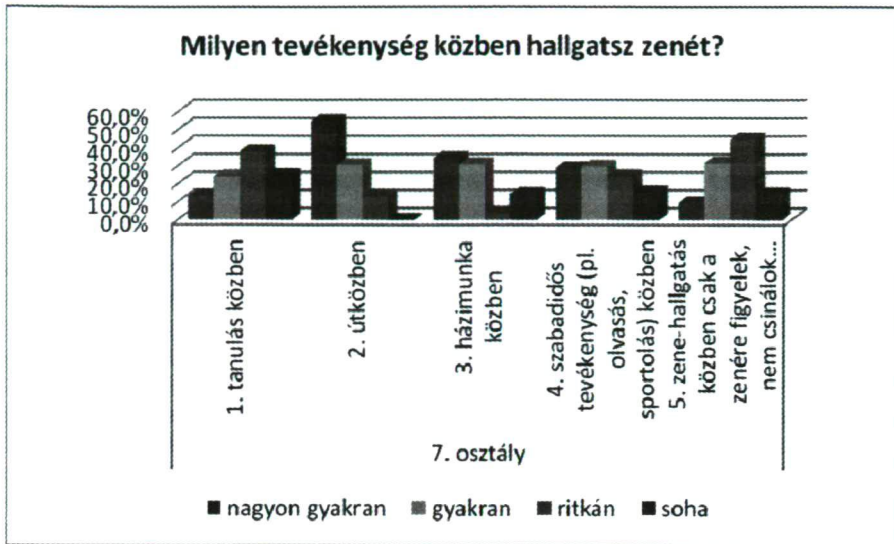
A zene naponta jelen van a serdülők életében. Napi egy-két óra zenehallgatás szinte valamennyiük számára természetes. Igen magas aránynak tekinthető a napi három-négy óránál több zenehallgatás, ami csak akkor lehetséges, ha a tanulók napi rutinja közben szinte állandóan szól, például az iskolába vezető úton, mobiltelefonon vagy éppen tanulás közben. A hétfégek természetesen megnövelik ezeknek az óráknak a számát. Az életkori összehasonlításból kiderül, hogy minél magasabb évfolyamra járnak, annál több zenét hallgatnak a serdülők naponta.

Milyen tevékenység közben hallgatsz zenét?

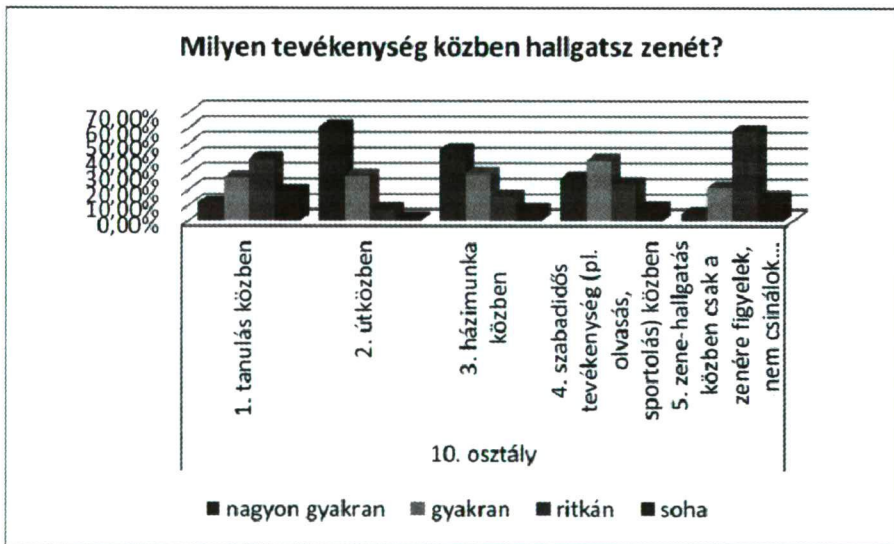

3. ábra

4. ábra

5. ábra

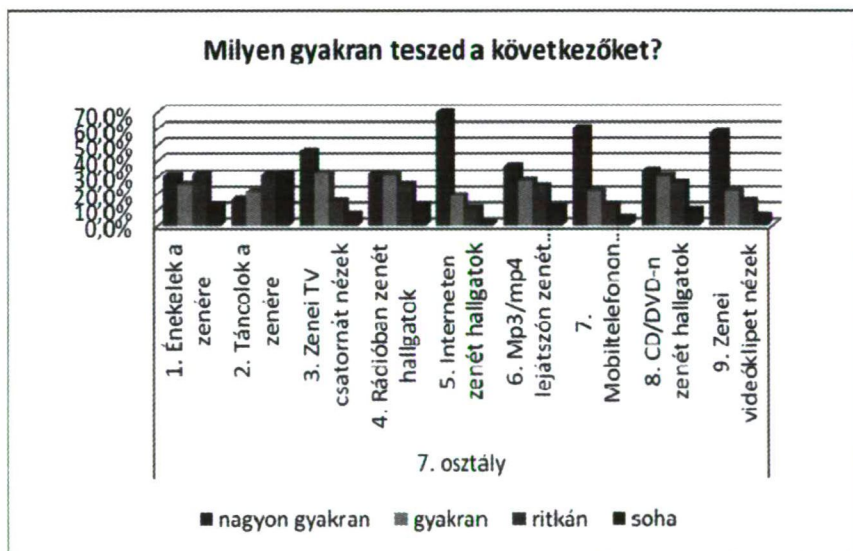
A tevékenységek, amelyek közben a serdülők zenét hallgatnak, lefedik szinte teljes tevékenységi rendszerüket. A kérdésekben megadott néhány tevékenység gyakoriságának bejelölése mellett lehetőségük volt beírni azokat az általuk végzetteket is, amelyek nem szerepeltek ezek között. Az egyéb válaszok között a legtöbben a számítógépezést, alvást, játékot, fürdést, pihenést, evést nevezték meg. Az ábrán külön azért nem tüntettem fel, mert a válaszadók száma a fele volt a többi kérdéséhez képest.

A válaszok elemzéséből az derül ki, hogy szinte minden cselekvésük mellé igénylik a zene jelenlétét. A zene kizárólagos, egyéb tevékenység nélküli figyelmes hallgatása azonban igen alacsony arányban szerepel mindhárom korosztály esetében, és az életkor növekedésével rohamos csökkenés figyelhető meg. Ebből is látszik, hogy a nagymennyiségű, szinte állandóan szóló zene elsősorban háttérzeneként van jelen életükben. Természetesen bizonyos mechanikusan végzett cselekvések közben is lehet figyelmesen zenét hallgatni, de igazán elmélyülten már kevésbé.

A zenehallgatás módja

6. ábra

7. ábra

8. ábra

A zenehallgatás leggyakoribb módjait elemezve azt látjuk, hogy már az ötödik osztályos gyerekeknél is magasan az interneten, számítógépen történő zenehallgatás vezet. Szintén gyakori a mobiltelefon és egyéb könnyen hordozható lejátszók használata, ami részben előnyös a könnyű hordozhatóság, tehát a könnyebb elérhetőség szempontjából, ugyanakkor ezek által az apró eszközök által elérhető hangminőség gyengesége a zenehallgatás igénytelenségére utal. A zenei televíziós csatornák, illetve videóklipek kedvelése elsősorban az ötödikes és a hetedikes korosztályra jellemző, a középiskolások körében alacsonyabb a kedveltsége.

Közel egyformának mondható azoknak a tevékenységeknek a gyakorisága, amelyek a zene aktívabb átélését bizonyítják. Magas az aránya azoknak a tanulóknak, akik eleve elutasítják még a gondolatát is annak, hogy zenehallgatás közben maguk is dalra fakadjanak, vagy táncolnak merüljenek el jobban az élményben.

A zene gyakorlása

Énekelsz-e valamilyen zenei együttesben, énekkarban?			
	5. osztály	7. osztály	10. osztály
igen	30,6%	9,0%	10,4%
nem	69,4%	91,0%	89,6%

9. ábra

A legegyszerűbb módja annak, hogy valaki maga is részese legyen a zenei folyamatoknak, ha énekel valamilyen énekkarban. Az iskolai énekkarok erre nyújtanak lehetőséget. Megdöbbentő, hogy napjainkban már az ötödikes gyerekeknek is csak 30 százaléka részesül ilyen jellegű élményben, pedig ennél a korosztálynál még erőteljes a tanári ráhatás a részvétel tekintetében.

tetében. A hetedik és tizedik osztályosok már csak 9-10 százaléka énekel valamilyen együttesben, legyen az iskolai vagy iskolán kívüli együttes.

Az előző kérdésre igennel válaszolóknak szólt az a kérdés, hogy milyen jellegűek ezek az együttesek, ahol énekelnek. Látható, hogy az életkor előrehaladtával a zene iránt érdeklődők megtalálják az iskolán kívüli lehetőségeket is az éneklésre, legyen az egy musical stúdió vagy a templomi énekkar (az egyéb válaszok között).

Milyen jellegű együttesben énekelsz?			
	5. osztály	7. osztály	10. osztály
iskolai énekkar	81,3%	75,9%	76,0%
városi énekkar	5,0%	0,0%	0,0%
népdalkör	1,3%	3,4%	0,0%
musicalstúdió	6,3%	13,8%	0,0%
könnyűzenei együttes	0,0%	0,0%	4,0%
egyéb	6,3%	6,9%	20,0%

10. ábra

Hangszertanulás

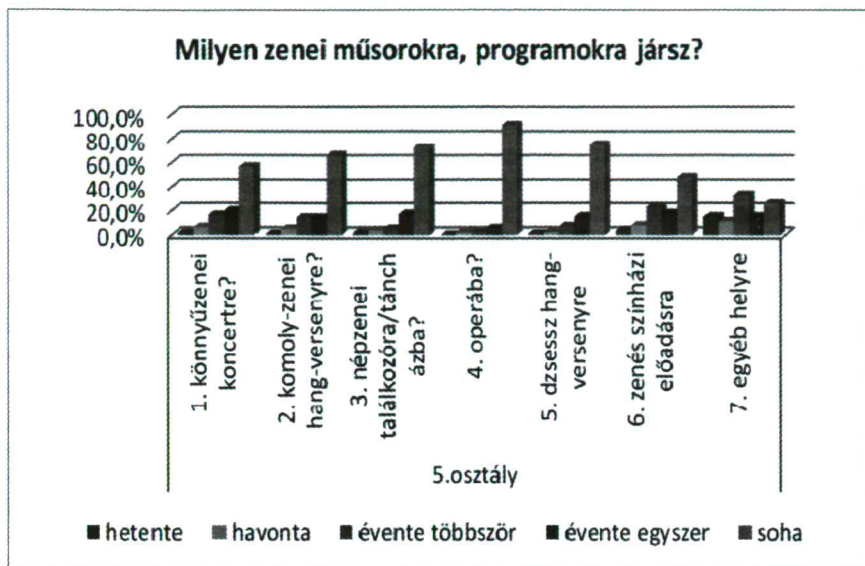
Tanulsz-e vagy tanultál-e régebben hangszeren játszani?			
	5. osztály	7. osztály	10. osztály
igen, zeneiskolában	28,8%	23,0%	29,2%
igen, magánúton	17,7%	21,3%	23,1%
nem	53,5%	55,6%	47,7%

11. ábra

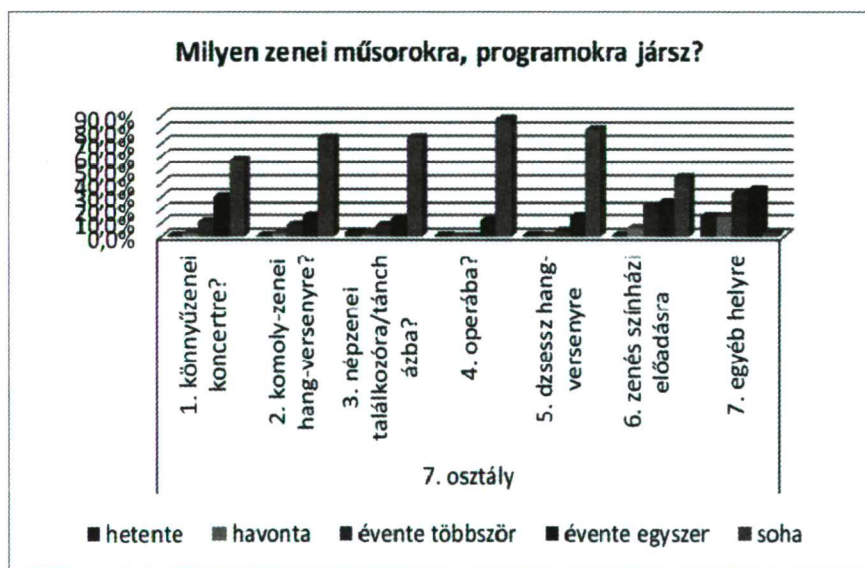
A tanulók 45–50 százaléka részesült valaha élete során hangszeres oktatásban, ebben benne van az egy-két éves furulya és a tízévnyi zongoratanulás is. Ennek tükrében alacsonynak mondható ez az arány. Nagyon érdekes azonban a hangszertanulás helyszínének megválasztása. Jelentősnek mondható azoknak az aránya, akik magánúton és nem az állami zeneiskola keretein belül tanulnak hangszerjátékot. Ennek okait nem szükséges jelen témában elemezni, de valószínű, hogy közrejátszik benne nemcsak a kapacitás hiánya, hanem az esetleges zeneiskolai koncepciótól, akár hangszerválasztás, akár módszerek tekintetében való eltérő igény a szülők részéről.

Zenei programok látogatottsága

Az ötödik osztályos tanulók több mint 40 százaléka semmilyen zenei programot nem látogat sem koncert, sem zenés színházi élménye nincs. Természetesen egy vidéki kisvárosban nehezebb az ilyen típusú rendezvények elérése, mint a nagyobb településeken, de nem lehetetlen, sokféle program lenne elérhető ennek a korosztálynak helyben is. Akiben megtalálható az igény, az megkeresi a programot is hozzá.

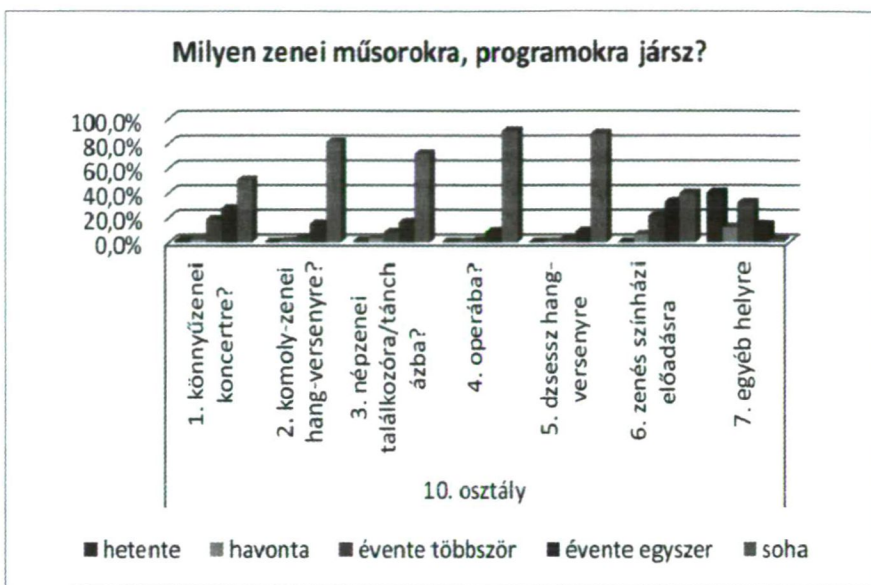

12. ábra

13. ábra

A hetedik osztályosoknál, ha lehet, még rosszabbak az arányok, a 12–13 éves tanulók 70 százaléka nem találkozik komolyzenei hangversennyel, és több mint 80 százaléka soha nem volt még opera előadáson. A zenés színházi előadások látogatottsága kis növekedést mutat. A korosztálynál viszont már megjelenik az egyéb kategóriában a zenés szórakozóhelyek látogatása.

14. ábra

A középiskolás tanulók megközelítőleg 10–15 százalékának van továbbra is csak klasszikus élő zenei, illetve opera- vagy dzsesszélménye. A zeneszínházi darabok és a zeneszórakozóhelyek látogatottsága mutat enyhe emelkedést az előző korosztállyal szemben.

Összegzés

A hipotézisben feltett állítások beigazolódtak, a 10–16 éves korosztály zenei aktivitása alacsonynak mondható a vizsgált területeken. Ennek okait feltárni összetett feladat lenne, kiemelném azonban két tényező szerepét. Az egyik, hogy milyen szerepet tulajdonít maga a társadalom a zenének az emberek életében. Ez számtalan gazdasági, filozófiai és esztétikai kérdést is felvet. A másik az ezzel nyilván összefüggő pedagógiai megközelítés, mely koncepcionális és módszerbeli kérdéseket egyaránt érint.

Az ismertetett néhány eredmény hozzájárulhat a témával kapcsolatos pedagógiai gondolkodás elindításához.

IRODALOM

- ADORNO THEODOR W. (1998): *A zene fétiskaraktere. A művészet és a művészetek: irodalmi és zenei tanulmányok.* Helikon, Budapest.
- BARKÓCZI ILONA–PLÉH CSABA (1977): *Kodály Zoltán nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata.* Kecskemét, Kodály Intézet.
- BURIÁN MIKLÓS (2004): *Iskolakultúra.* Szemle, 3. 80.
- G. JANURIK MÁRTA (2009): *Hogyan viszonyulnak az általános és középiskolás tanulók a klasszikus zenéhez?* Új Pedagógiai Szemle, 59. 7. 47–64.
- G. JANURIK MÁRTA (2009): *Waldorf iskolába járó és általános tantervű iskolába járó tanulók klasszikus zenéhez fűződő attitűdjének összehasonlító elemzése.* Iskolakultúra-online 1. 24–41.

- KOKAS KLÁRA (1972): *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó, Budapest.
- LACZÓ ZOLTÁN (1998): *Egy zenepedagógiai kísérlet tapasztalatairól – a jövő számára*. Parlando, 1–2. 28–40.
- LOSONCZI ÁGNES (1969): *A zene életének szociológiája: kinek, mikor, milyen zene kell?* Zeneműkiadó Vállalat, Budapest.
- PULAI GERGŐ: *Világzene vagy balkáni populáris kultúra: az elismerés és kirekesztés szimbolikus formái*. <http://zeneihalozatok.blog.hu/> [2009.01.02.]
- VÁLYI GÁBOR: *A rögzített zene kritikai kutatása*. www.replika.c3.hu/49/49-02.pdf [2010.03.20.]

SCHAUB GÁBORNÉ
BÁCSI KITTI
SZTE JGYPK TSTI

Német és magyar tanulók sportolási szokásának felmérése

Jelen tanulmány szerzőinek célja, hogy az ifjúság fizikális állapotát felmérje, majd ennek eredményét felhasználva programot dolgozzon ki. Másodsorban, hogy összehasonlítsa a magyar gyermekek sportolási szokásait hasonló korú német nemzetiségű tanulókéval.

Bevezetés

Számos kutatás és tanulmány kimutatta, hogy a XXI. századra a gyerekek mozgás mennyisége rendkívül megváltozott. Felmérések alapján elmondható, hogy a magyar fiatalok 29%-a napi rendszerességgel, míg 34%-a heti gyakorisággal folytat testedzést, sportolást kedvtelésből. A ritkábban vagy soha nem sportolók aránya 20%-ra tehető. Fizikai aktivitás tekintetében lényeges nemi és életkori különbségek figyelhetők meg: a fiúk és a fiatalabbak aktívabbak, mint a lányok és az idősebb korcsoportok. A fiúk 34%-a, a lányok 27%-a sportol naponta. (Mándoki, 1988). A fiúk motivációja a versenyzés, az erejük fitogtatása és a győzelemre való törekvés. A lányokra jellemző, hogy azért sportolnak elsősorban, mert csinosak, egészségesek szeretnének lenni. (Pikó és Keresztes, 2007) 17%-ra tehető azon magyar fiúk aránya, akik ritkán vagy egyáltalán nem sportolnak, ilyen téren a lányok aránya magasabb (23%). A megkérdezett magyar tanulók 20%-a aktív tagja valamilyen „külső” és 28%-a „iskolai” sportklubnak. Az életkor növekedésével nő azoknak a fiúknak az aránya, akik „külső” klubok tagjai, azonban a lányok esetében a folyamat ellentétes. Nemzetközi viszonylatban aktívan sportoló gyermekek aránya Magyarországon a legalacsonyabb

Mándoki, (1988) vizsgálatának eredményeiből vitathatatlanul megállapítható, hogy a magyar serdülők nagy hányada nem kellően aktív fizikailag. A rendszeres fizikai aktivitás minden életkorban pozitív hatással van az egészségre és a kiegyensúlyozott életre. A sportot és mindenféle mozgásos programokat támogató intézkedések kiemelkedő szerepet játszanak a német egészségügyben.

A KIGGS-kutatás első eredményei azt sugallják, hogy a 3–10 éves gyermekek nagy hányada rendszeresen sportol. A német gyerekek háromnegyede úz valamilyen sportot hetente egyszer, és több mint egyharmada sportol hetente 3-szor vagy annál gyakrabban. Kutatásokból megállapítható, hogy a sportolás a fiúknál jóval elterjedtebb, mint a lányoknál. 11–17 éves fiatalok körében csupán minden 4. fiú és minden 6. lány aktív fizikailag. A kapott eredmények felhívták a figyelmet a gyermekek sajátos és célzott sportolási lehetőségeinek bővítésére különböző intézkedésekkel és programokkal Németországban (KIGGS, 2005).